

ОСТОЈА РАИЛИЋ
ЈУ Музеј Републике Српске
Одсек за историју
ostrailic2@gmail.com

Стручни рад (објављивање грађе)
УДК 378.22:82]:929Кољевић Никола“1964“
DOI 10.7251/GUARS2012257R
COBISS.RS-ID 130601729

ДИПЛОМА НИКОЛЕ КОЉЕВИЋА (1936–1997) О ДОКТОРАТУ КЊИЖЕВНИХ НАУКА 1964. ГОДИНЕ

Апстракт: У раду је приказана диплома о одбрањеној докторској дисертацији Николе Кољевића на Филолошком факултету Универзитета у Београду у децембру 1964. године. Циљ приређивања извора јесте настојање аутора да се исправе погрешно устаљене перцепције у делу јавности о тачном наслову Кољевићеве докторске тезе и називу факултета на ком је одбрањена. Аутор апострофира тачан наслов докторске дисертације и назив факултета на ком је одбрањена.

Кључне речи: Никола Кољевић, диплома, докторска дисертација, Универзитет у Београду.

У ЈУ Музеј Републике Српске од почетка 2019. године интензивирани су активности на прикупљању музејске грађе из историје Републике Српске, са посебним акцентом на период Одбрамбено-отаџбинског рата и савременог доба. Циљ ове активности је да се формирају збирке музејске грађе из историје Републике Српске, чиме би се створили неопходни предуслови за сталну изложбenu поставку и повремени тематске изложбе овог дела музејског Одсека за историју. Из низа контаката кустоса историчара са значајним личностима из процеса стварања Републике Српске и њиховим потомцима аутор издваја оне са члановима породице проф. др Николе Кољевића (9. јун 1936 – 25. јануар 1997). Госпођа Милица Кољевић, једина наследница заоставштине проф. др Николе Кољевића, одлучила је да Музеју Републике Српске поклони грађу непроцењиве вредности. Ради се о тродимензионалној и дводимензионалној грађи која се односи на ову значајну личност из историје Републике Српске и једног од њених најзначајнијих стваралаца. Госпођи Милици и њиховој деци Срђану и Богдани дугујемо велику захвалност за горенаведено. Сувишно је наводити аргументе у прилог тврдњи да је за грађу ове личности трајно и незаменљиво место чувања управо централна музејска установа Републике Српске у Бањалуци.

Породица Кољевић заузима значајно место у историји Републике Српске и Бањалуке. Судбина ове породице и проф. др Николе Кољевића добрим делом је подударна са судбином српског народа у току претходног века на овим просторима. Чланови ове породице оставили су значајан траг у историји ових простора од почетка XX века као политички представници српског народа

и као значајни привредници садашње престонице Српске [Стошић и др. • 2019: 35]. Никола Кољевић је рођен 9. јуна 1936. године у Бањалуци. За време Другог светског рата са породицом је протеран из Бањалуке у окупирану Србију. Крај Другог светског рата и долазак нове власти, поред повратка у родни град из избеглиштва, за ову породицу био је и период одузимања имовине Николиног оца Ђорђа Кољевића.¹ И поред низа породичних потешкоћа, Никола Кољевић је успео да постигне значајан успех у образовању. Завршио је Гимназију у Бањалуци.² Након тога уписао се (1955) и дипломирао на Филозофском факултету Универзитета у Београду (1959). На истом Универзитету докторирао је 8. децембра 1964. године.³ Професор Кољевић оставио је значајан траг у културном и научном животу СРБиХ и СФР Југославије у другој половини XX века. Његов рад је запажен и у светским размерама.⁴ Са процесом увођења вишестраначја у СР БиХ до изражаја долази делатност професора Кољевића и на политичком пољу. Као кандидат тадашњег политичког покрета српског народа на просторима БиХ, на изборима 18. новембра 1990. године изабран је за члана Председништва ове југословенске републике [Службени лист СРБиХ • 1990: 894–895; Кољевић • 2008: 53–54]. Никола Кољевић је један од најзначајних политичких представника српског народа који је учествовао у процесу стварања Републике Српске. Био је члан Председништва, један од вршилаца дужности председника и потпредседник политичког субјекта српског народа, који ће августа 1992. године добити назив Република Српска [Антић и др. • 257, 262,

¹ Сведочанство Милице Кољевић аутору у децембру 2019. године

² Музеј Републике Српске, Збирка проф. др Никола Кољевић (1936–1997), *Сведочанство Гимназија*, инвентарни број 4

³ Музеј Републике Српске, Збирка проф. др Никола Кољевић (1936–1997), *Диплома о докторату књижевних наука*, инвентарни број 7

⁴ Никола Кољевић, *Теоријски основи нове критике* (Београд: Просвета, 1967); Никола Кољевић, *Иконоборци и иконобранитељи* (Београд: Нолит, 1978); Никола Кољевић, *Шекспир, трагичар* (Сарајево: Свјетлост, 1981); Nikola Koljević, *Na Drini ćuprija Ive Andrića* (Београд: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1982); Никола Кољевић, *Песник иза песме* (Сарајево: Веселин Маслеша, 1984); Nikola Koljević, *Klasici srpskog pesništva* (Београд: Prosveta, 1987); Никола Кољевић, *Поезија 1945–1980. Песници лирске акције* (Сарајево: Институт за књижевност, Свјетлост, 1991); Никола Кољевић, *Андрићево ремек дело* (Бањалука: Глас српски, 1995); Никола Кољевић, *Отаџбинске теме* (Београд: Итака, 1995); Никола Кољевић, *Од Платона до Дејтона (записи о држави нашим поводом)*, (Бањалука: Глас српски 1996); Никола Кољевић, *Отаџбинске теме* (Бањалука–Београд: задужбина „Петар Кочић”, 1997); Никола Кољевић, *Стварање Републике Српске: дневник (1993–1995) књ. 1–2*, (Београд: Службени гласник, Бањалука: Службени гласник Републике Српске, 2008), приредила Милица Кољевић; Nikola Koljević, *Stvaranje Republike Srpske: dnevnik (1993–1995), knj. 1–2* (Београд: Službeni glasnik, Banjaluka: Službeni glasnik Republike Srpske, 2008); Никола Кољевић, *Свјетлост незаборава (Дневник 1993–1995)*, (Источно Сарајево: Књижевни фонд „Свети Сава”, Удружење за информативно-културну дјелатност „Свети Сава”, 2009); *Дела Николе Кољевића, I–VI* (Бањалука: Академија наука и умјетности Републике Српске, Београд: Јавно предузеће Службени гласник, 2012), приредио Ранко Поповић.

296, 340, 397, 400–401, 403; Републички центар за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица • 2018: 34, 37, 231].

Научни, културни и политички ангажман проф. др Николе Кољевића у другој половини XX века није остао незапажен од његових савременика, истраживача прошлости, научних и културних радника те новинара који су о њему писали после његове трагичне смрти у јануару 1997. године [Милановић • 1997: 3–6]. У текстовима у штампи поводом професорове смрти навођени су и његови основни биографски подаци. Као у правилу, готово сви су наводили да је Кољевић одбранио докторску дисертацију под насловом „Теоријски основи нове критике” и то на Филозофском факултету у Београду [Милановић • 1997: 3–6].

Професор Бранко Милановић, тадашњи главни и одговорни уредник часописа „Путеви”, у броју 1 за 1997. годину писао је о покретачу и првом уреднику овог часописа. Милановић наводи да је Кољевић докторирао 1964, али на Филозофском факултету. Поред погрешно наведеног назива факултета на ком је дипломирао Никола Кољевић, у Милановићевом тексту поткрала се грешка и у вези са називом Кољевићеве докторске тезе. У тексту се наводи да је назив дисертације „Филозофски основи нове критике”. Вероватно се ради о штампарској грешци кад је у питању прва реч у наслову, јер је неко од претходних корисника прецртао реч „Филозофски” и дописао писаним ћириличним словима „Теоријски”. У оба случаја се испоставило да је реч о погрешном навођењу [Милановић • 1997: 3–6].

Текст Младена Шукала „Магија ријечи” објављен је у 2. броју часописа „Стварност“ за 1998. годину. У посебно ограђеном ступцу (да ли је и његов аутор М. Шукало?) донесена је краћа биографија професора Николе Кољевића. Наведено је да је Кољевић докторат стекао у Београду, али без навођења факултета на ком је одбрањен. Као тема одбрањене докторске тезе наведена је „Теоријски основи нове критике”. Додано је да је потом објављена под истим именом као књига [Шукало • 1998: 47–48].

У текстовима су се поткрале две грешке. Прва се тиче тачног назива одбрањене докторске дисертације, а друга назива факултета Универзитета у Београду на ком је одбрањена. Претпоставка је да је неко у том низу први направио грешку и да су други, некритички преузимајући информацију, наставили погрешан низ. Наведено је делом разумљиво, јер је то рађено у тешким послератним временима. Поред оптерећености другим проблемима, треба додати да ауторима вероватно нису били доступни прворазредни извори о називу теме и месту одбране доктората Николе Кољевића. Поред тога, радило се о доста сличним називима одбрањене тезе и њене објаве под делом измењеним насловом као књиге, уз неупућеност у организационе промене на Универзитету у Београду крајем 50-их и почетком 60-их година XX века. До прве погрешке дошло је тако што је назив објављене Кољевићеве дисертације, који је изашао као књига три године после одбране, потом навођен као наслов

дисертације у тренутку одбране. Након докторирања 1964, Кољевић је делом измењени и допуњени текст дисертације објавио 1967. године као књигу под називом „Теоријски основи нове критике” у издању „Просвете” из Београда. Друга погрешка настала је тако што нису уочене организационе промене на Универзитету у Београду крајем педесетих и почетком шездесетих година XX века. Овим изменама дошло је формирања Филолошког факултета као посебне установе,⁵ тако да је Никола Кољевић докторирао са тезом „Нова критика – њени теоријски основи и резултати”, а не „Теоријски основи нове критике”, што представља наслов књиге проистекле из докторске дисертације. Уз то, докторирао је на Филолошком а не на Филозофском факултету Универзитета у Београду.⁶

Сам Кољевић је приликом првог издања књиге „Теоријски основи нове критике” навео тачан назив и место одбране дисертације. То је наведено и у првом тому „Дела Николе Кољевића” 2013. године [Поповић • 2012: 13]. Диплома о одбрањеној докторској дисертацији издана је Николи Кољевићу 14. децембра 1964. године под бројем 4499/1. Потписали су је декан Филолошког факултета др Димитрије Вученов и ректор Универзитета у Београду др Божић С. Ђорђевић.⁷ Документ се данас налази у „Збирци професор доктор Никола Кољевић (1936–1997)” Музеја Републике Српске, под инвентарним бројем 7.⁸ Димензије дипломе су 34,2 x 49,9 центиметара.⁹

Опис грба, печата и потписа на дипломи

Декан професор Вученов и ректор професор Ђорђевић су се на дипломи потписали ћиричним писмом. Боја мастила оба потписа је црна. Документ је у транскрипту дат на ћириличном писму, великим словима, као на дипломи. У косим заградама су назначена места на којима се налазе грб СФР Југославије, печат и потписи декана Факултета и ректора Универзитета, с тим да је, за разлику од различитих фонтова слова у оригиналу, у транскрипту све откуцано у једној величини фонта и без додатних проредка. То је урађено ради лакше прегледности дипломе. На фотографији факсимила дипломе могу да се уоче те разлике.

⁵ Доступно на: <<http://www.fil.bg.ac.rs/lang/sr/fakultet/o-fakultetu/>> Приступљено: 16. децембра 2020.

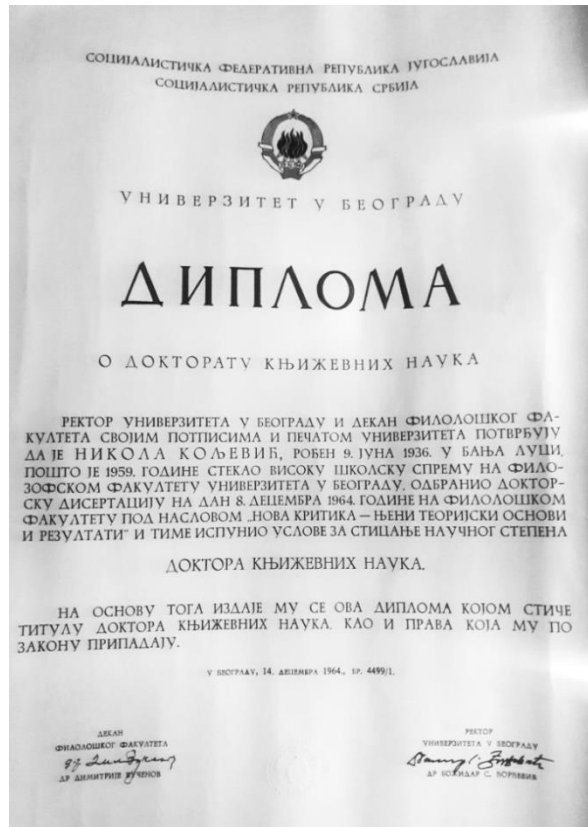
⁶ Музеј Републике Српске, Збирка проф. др Никола Кољевић (1936–1997), *Диплома о докторату књижевних наука*, инвентарни број 7

⁷ Угледни универзитетски и научни радници, први на пољу књижевности, а други на пољу медицине.

⁸ У централну музејску установу доспела је заједно са другом грађом коју је поклонила Николина супруга Милица Кољевић. Музеј Републике Српске, Збирка проф. др Никола Кољевић (1936–1997), *Диплома о докторату књижевних наука*, инвентарни број 7.

⁹ МРС „Збирка проф. др. Никола Кољевић (1936–1997)”, *Диплома о докторату књижевних наука*, инвентарни број 7

Сл. 1. Диплома о докторату књижевних наука Николе Кољевића

Музеј Републике Српске, Збирка проф. др Никола Кољевић (1936–1979), инв. бр. 7

Текст дипломе:

СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА
СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА СРБИЈА
/ГРБ СФРЈ/

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

ДИПЛОМА
О ДОКТОРАТУ КЊИЖЕВНИХ НАУКА

РЕКТОР УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ И ДЕКАН ФИЛОЛОШКОГ
ФАКУЛТЕТА СВОЈИМ ПОТПИСИМА И ПЕЧАТОМ УНИВЕРЗИТЕТА
ПОТВРЂУЈУ ДА ЈЕ НИКОЛА КОЉЕВИЋ, РОЂЕН 9. ЈУНА 1936. У
БАЊА ЛУЦИ, ПОШТО ЈЕ 1959. ГОДИНЕ СТЕКАО ВИСОКУ ШКОЛСКУ
СПРЕМУ НА ФИЛОЗОФСКОМ ФАКУЛТЕТУ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРА-
ДУ, ОДБРАНИО ДОКТОРСКУ ДИСЕРТАЦИЈУ НА ДАН 8. ДЕЦЕМБРА 1964.
ГОДИНЕ НА ФИЛОЛОШКОМ ФАКУЛТЕТУ ПОД НАСЛОВОМ „НОВА

КРИТИКА – ЊЕНИ ТЕОРИЈСКИ ОСНОВИ И РЕЗУЛТАТИ“ И ТИМЕ ИСПУ-
НИО УСЛОВЕ ЗА СТИЦАЊЕ НАУЧНОГ СТЕПЕНА

ДОКТОРА КЊИЖЕВНИХ НАУКА

НА ОСНОВУ ТОГА ИЗДАЈЕ МУ СЕ ОВА ДИПЛОМА КОЈОМ СТИЧЕ ТИТУ-
ЛУ ДОКТОРА КЊИЖЕВНИХ НАУКА, КАО И ПРАВА КОЈА МУ ПО ЗАКО-
НУ ПРИПАДАЈУ.

У БЕОГРАДУ, 14. ДЕЦЕМБРА 1964., БР. 4499/1.

ДЕКАН
ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА
/ПОТПИС/
ДР ДИМИТРИЈЕ ВУЧЕНОВ

/ПЕЧАТ/

РЕКТОР
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ
/ПОТПИС/
ДР БОЖИДАР С. ЂОРЂЕВИЋ

Извори и литература

Извори:

КОЉЕВИЋ, Милица /прир./ *Кољевић, Никола. Стварање Републике Српске: дневник (1993–1995), књ. 1–2.* Бањалука: Службени гласник Републике Српске, Београд: Службени гласник (2008)

Музеј Републике Српске, Збирка проф. др Никола Кољевић (1936–1997)

Службени лист Босне и Херцеговине / Службени лист СР БиХ, 32/1990.

Литература:

АНТИЋ, Чедомир; КЕЦМАНОВИЋ, Ненад. *Историја Републике Српске.* Београд; Недељник, Бањалука: Службени гласник Републике Српске, 2016.

КОЉЕВИЋ, Никола. *Андрићево ремек дело.* Бањалука: Глас српски, 1995.

КОЉЕВИЋ, Никола. *Иконоборци и иконобранители.* Београд: Нолит, 1978.

КОЉЕВИЋ, Никола. *Од Платона до Дејтона (записи о држави нашим поводом).* Бања Лука: Глас српски, 1996.

КОЉЕВИЋ, Никола. *Отаџбинске теме* (Бања Лука, Београд: Задужбина „Петар Кочић”, 1997.

КОЉЕВИЋ, Никола. *Отаџбинске теме.* Београд: Итака, 1995.

КОЉЕВИЋ, Никола. *Песник иза песме.* Сарајево: Веселин Маслеша, 1984.

КОЉЕВИЋ, Никола. *Поезија 1945–1980. Песници лирске акције.* Сарајево: Институт за књижевност, Свјетлост, 1991.

КОЉЕВИЋ, Никола. *Свјетлост незаборава (Дневник 1993–1995).* Источно Сарајево: Књижевни фонд Свети Сава, Удружење за информативно-културну дјелатност „Свети Сава”, 2009.

КОЉЕВИЋ, Никола. *Теоријски основи нове критике.* Београд: Просвета, 1967.

КОЉЕВИЋ, Никола. *Шекспир, трагичар.* Сарајево: Свјетлост, 1981.

ОСТОЈА РАИЛИЋ, *Диплома Николе Кољевића (1936–1997) о докторату књижевних...*

МИЛАНОВИЋ, Бранко. Никола Кољевић (1936–1997). Покретач и први уредник Путева. *Путеви*, година XLIII, 1 (1997): 3–6.

ПОПОВИЋ, Ранко /прир./ (2012). *Дела Николе Кољевића I–VI*. Бања Лука: Академија наука и умјетности Републике Српске, Београд: ЈП „Службени гласник”.

Република Српска. Републички центар за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица (2018). *Република Српска у Одбрамбено-отаџбинском рату. Историјски преглед*. 2. измијењено издање.

СТОШИЋ, Верица М.; РАДМАНОВИЋ, Небојша. *Бањалука центар Врбаске бановине*. Бањалука: Архив Републике Српске, Удружење архивских радника Републике Српске, 2019.

ШУКАЛО, Младен. Магија ријечи. *Стварност* 2 (1998): 47–48.

КОЉЕВИЋ, Nikola, *Klasici srpskog pesništva*. Beograd: Prosveta, 1987.

КОЉЕВИЋ, Nikola. *Na Drini ćuprija Ive Andrića*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1982.

Електронски извори:

<<http://www.fil.bg.ac.rs/lang/sr/fakultet/o-fakultetu/>> Приступљено: 16. децембра 2020.